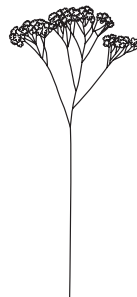

טקס יזכור

במלאת שלושים
לשבת השחורה תשפ"ד

סתיו 2023

מכון שיטים
ארכיון החגים הקיבוצי

הדלקת 7 נרות זיכרון

לקריאת היזכור, הקהל מתבקש לעמוד.

(הנחיה)

נזכור את חללי השבת השחורה תשפ"ד ונאמץ אל לבנו את החיים | מכון שיטים

(קריינות)

יזכר ישראל ויתברך בזרעו ויאבל על זיו העלומים
והמדת-הגבורה וקדשת-הרצון ומסירות-הנפש
אשר נספו במערכה הכבדה. יהיו חללי השבת
השחורה חתומים בלב ישראל לדור דור.

יזכר עם ישראל את הנשמות הטהורות של
בני ובנותיו, הנאמנים והאמיצים, אנשי העבודה
והשלום, קרבנות טבח השבת השחורה תשפ"ד.

נזכר את הנרצחות והנרצחים בבתיהם, בקבוצים,
במושבים ובפרטים בחבל עוטף עזה, שנפצעו ונכבשו
בידי אויב אכזר וחסר רחמים.

את האם האוחזת בשארית כוחותיה בידי דלת
הברזל לגונן על משפחתה מפני המזיד שמנגד.
את האב המשליך את ילדיו מחלון ביתם הבוער
ומזנק אחריהם וסופג בגופו את קליעי העופרת.
את הרעים הנמלטים בשדה מפני המרצחים
ומפלט אין.

נאמץ אל לבנו את החיים, שורדי התפת
ונצולי מעשי הזנחה.

את החטופות והחטופים הפלואים במרתפי עזה
ואת הנעדרים שגורלם עוד לא נודע.
את הקשישה והחיל, את הילד והנערה, את בני
המשפחה שנשבו יחדיו, את האם ללא עולליה ואת
התינוק ללא הוריו.
הנה נשואות עיניהם אלינו, ואל דמי לנו עדי ישובו
לגבולם.

נזכר את אמיצי הלב וברי הלבב שנחלצו
להגנת הישובים.

את הלוחמות והלוחמים בכתות הכוננות, פקוחי
העינים, שקדמו פני אויב בנשקם הדל והשליכו
נפשם מנגד.

נאמץ אל לבנו את הילדות והילדים שגדלו בצל
הר געש ונקלעו לתפת המתפרצת.
את הפצועות והפצועים בגוף ובנפש.
את החרדים לשלום יקריהם החטופים והנעדרים.
את היתומות והיתומים, האלמנות והאלמנים,
וכל למודי השכול.
את פליטי החרב, קהלות ישראל על אלפיהן,
שאלצו לגלות מבתיהם ואין איש יודע אימתי
יוכלו לשוב.

את החילות והחילים במצבי הגדר, שלחמו בעז,
מעטים מול רבים, ונפלו חלל.

את אנשי כוחות החלוצ וההצלה, שרות הבטחון
הפללי, המשטרה וצבא ההגנה לישראל, שחשו
מרחבי הארץ לעזרת אחיהם המתקפים וכרעו
בשדה הקטל.

אל ישקט ואל ינחם ואל יפוג האבל עד ישוב
ישראל וגאל אדמתו השדודה, וישב עליה לבטח
ובשלום לדור דור.

נזכר את קרבנות הטרור בישובי הנגב המערבי
ובפזורה הבדואית, שנה אחר שנה, ועד ליום הזה.

את כל יושבי הספר, את האזרח והחיל,
הזר, הגר והתושב, שבגופם היו לנו לגבול.

* נכתב בהשראת נוסחי "יזכור" קודמים מאת ברל כצנלסון לנופלי תל חי,
אבא קובנר לקורבנות השואה, אהוביה מלכין ואהרון זאב לחללי מערכות ישראל

הורדת הדגל לחצי התורן

אנחנו מתכנסים במלאת 30 לפרוץ הסערה שניחתה בשבת השחורה והותירה אותנו מוכי צער ונדהמים. השפה שלנו דלה מכדי לתאר את הכאב. איבדנו תינוקות וילדים, נערות ועלמים, קשישים ומשפחות. קהילות ויישובים נפגעו פגיעה אנושה. נדהמים מהשנאה והפראות, מהאכזריות שלא ידעה גבול, ממסע הרג ללא רחם שעבר בית בית ולא עצר. מאויב מרושע שפתח חזית מול חוגגי שלום ואהבה, שהשאיר אחריו בתים שרופים על יושביהם ועשרות יתומים וְשְׂכּוּלִים.

התכנסנו לזכור ולהזכיר את מוראות השבת, את קורבן הדמים וגם את האומץ והגבורה של הנרצחים ושל מי ששרדו ונשארו לספר.

.....
(הנחיה)

האמנם

מילים: לאה גולדברג, לחן: סשה ארגוב

האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחוסד,
 ותלכי בשדה, ותלכי בו כהלך התם,
 ומחשוף כף-רגלך ילטף בעלי האספסת,
 או שלפי-שבלים ידקרוך ותמתק דקירתם.

או מטר ישיגך בעדת טפותיו הדופקות
 על כתפיה, חזה, צוארה, וראשך רענן.
 ותלכי בשדה הרטב ורחב בך השקט
 כאור בשולי הענן.

ונשמת את ריחו של התלם נשם ורגע,
 וראית את השמש בראי-השלוטית הזהב,
 ופשוטים הדברים וחיים, ומתך בם לנגע,
 ומתך, ומתך לאהב.

את תלכי בשדה. לבדך. לא נצרבית בלהט
 השרפות, בדרכים שסמרו מאימה ומדם.
 ובישר-לבב שוב תהיי ענוה ונכנעת
 כאחד הדשאים, כאחד האדם.

”נגב!”

פְּתַח זְרוּעוֹת עֲרֻבוֹתֶיךָ, מְרַחֲבֵיךָ הַגְּדוֹלִים – לְצַמְאֵי אֲדָמָה, כִּי הַיּוֹם עוֹלָיִם אָנוּ
אֵלֶיךָ, לְכָרוֹת בְּרִית חַיִּים וַיְצִיֶרָה עִמָּךְ.”

(קריינות)

כך נפתחת מגילת היסוד של מצפה גבולות, נקודת ההתיישבות הציונית הראשונה בנגב, וממשיכה:

”פְּתַחֵי רַחֲמֶךָ, אֲדַמַּת נְגֹב! עֲנוּ שְׂדוֹת, הַעֲלוּ יְבוּלִים, עֲדוּ פְּרָחִים, הִתְקַבְּצֵנָה צְפוּרֵי
רוֹן וּבֹאוּ אֵלֵינוּ, כִּי עוֹד מְעַט תִּשְׁמַע הַלְּוִימֵת פְּטִישׁ וַיַּעַן לוֹ הַלֵּב, לֵב צָמָא חֲזוֹן.
לֹא נִרְפָּה מִמֶּךָ, שְׂמֵמָה מִדְּבָרִית לֹוְהִטָּה! מִמְּעַמְמֶיךָ נִחְצַב מִיָּם, מִרְגְּבֶיךָ נַעֲלָה
חַיִּים... [...] אָנוּ עוֹלָיִם לְכָרוֹת הַבְּרִית עִם אֲדַמְתֵּנוּ. בְּבְרִיתֶךָ נְבוֹאָה, מוֹלְדֵת, פְּתַחֵי
זְרוּעוֹתֶיךָ לְבָאִים!”

בעקבות הקמת 11 הנקודות, ולאחר שעמד הישוב היהודי בנגב בגבורה במצור בימי מלחמת העצמאות, ויישוביו לחמו בעוז לבלימת הצבא המצרי הפולש, הפך הנגב המערבי לאחד מחבלי קליטת העלייה וההתיישבות החשובים בישראל. על אף האיומים הבטחוניים, חלוצים ומתיישבים יסדו חבל ארץ פורח. הוקמו עיירות, קיבוצים ומושבים רבים:

בארי, רעים, עין השלושה וניר עוז,
זיקים, ארז, עלומים וכפר עזה,
כינן, ישע, מבטחים ויתד,

(קריינות)

שדרות, אופקים ועוד שבעים ושישה ישובים נוספים.

בשמחת תורה תשפ"ד איים האויב להפוך את הגן הפורח חזרה למדבר שממה. בשבת השחורה הוכרזה מלחמה על הבית. אל מול המתקפה האכזרית התוודענו למאות מעשי גבורה והקרבה, רגעי אימה והישרדות.

(הנחיה)

נשמע מספר עדויות מהתופת:

עדות: יוסוף אלזיאדנה

(קריינות)

"הצעירים שהסעתי התקשרו אליי בשש בבוקר וביקשו שאגיע לאסוף אותם כי יש אזעקת צבע אדום. באזור קיבוץ בארי אני שומע יריות מעל הראש שלי. עצרתי, ירדתי מהאוטו ושכבתי על האדמה. תוך כדי, החבר'ה מהמסיבה מתקשרים אליי לחוצים וצועקים 'יורים עלינו'. קמתי, לקחתי את עצמי בידיים ונסעתי כשיורים עלי. כשהגעתי למקום ראיתי אלפי אנשים רצים מבוהלים לכל הכיוונים כשיורים עליהם, אך לא ברור מאיפה היריות. הכנסתי 30 אנשים לרכב והתחלנו לברוח משם. בדרך ראיתי צעירה שנורתה ברגלה ועצרתי לאסוף גם אותה, כשכל העת שורקים מעל הרכב כדורי המחבלים. עד שיצאנו מאזור הסכנה. אני אזרח ישראלי גאה. אנחנו נמשיך לחיות בכל מצב כעם אחד, במלחמה ובשלום."

יוסוף אלזיאדנה, נהג הסעות מרהט, הסיע מבלים למסיבה ברעים.

עדות: שלמה רון

(קריינות)

"שלמה התיישב בסלון, ישב לו לבד בכורסא. חשבו שהוא בודד וערירי. הם ירו בו צרור. ככה הוא הציל אותנו. מכיוון שהמחבלים ראו דרך החלון איש זקן מת בדירה ריקה, הם לא נכנסו, והמשיכו הלאה. אני בטוחה שהוא עשה את זה במודעות מלאה. מילותיו האחרונות היו: "חנה'לה תסתתרי, אני שומר עליך". ניסינו לקרוא לו שיכנס איתנו לממ"ד, אך הוא התעקש להישאר בסלון."

שלמה רון, ממקימי קיבוץ נחל עוז, בן 85 בהרצח, הציל את חנה אהובתו, את בנותיו, את נכדו ואת המטפלת שהיתה לצידו.

עדות: עמית מן

(קריינות)

עם הישמע האזעקות מיהרה עמית למרפאת קיבוץ בארי, לשם הגיעו הפצועים הראשונים. כפרמדיקית מד"א עמית עסקה עד לרגעיה האחרונים במתן סיוע רפואי. שש שעות, תחת אש, זעקה לחילוץ ולסיוע מבחוץ. כשפרצו המחבלים כלי הטיפול עדיין היו בידיה. המחבלים ירו ללא הבחנה במגישת סיוע במדי מד"א ובפצועים חסרי ישע.

עמית מן, פרמדיקית במד"א, בת 22, מנתיבות, נהרגה בעת מילוי תפקידה.

עדות: אמרי בונים

(קריינות)

"כשאתה רץ עם החבר שלך יש תחושה שנלחמים על הבית. על כל מה שהבית מסמל לנו – כי קיבוץ זה בית. נלחמים על המקום בו מגדלים את הילדים. נלחמים על פינת החי, על מגרש הכדורגל, על החינוך, התרבות. זו מלחמה על הבית במובן הכי רחב אבל גם בדברים הכי קטנים.

אני פונה לקהילת רעים היקרה, לאנשי אשכול והנגב המערבי, לקהילת ישראל: כשנחזור לקיבוץ נקים פה את הכל מחדש ונראה לכל העולם איזו קהילה נהדרת אנחנו. ולמי שזה לא ברור, אנחנו ננצח."

אמרי בונים, בן 41, חבר כיתת הכוננות, קיבוץ רעים.

נחמה

מילים: רחל שפירא, לחן: נורית הירש

מי שְׁחָוָה אֶת בְּעֵרַת הַקִּיץ
 לִבּוֹ לְבֵית
 וּפְנֵי הַנּוֹף רָאִי לְחֻרְדוֹתָיו:
 אֶת מִי יִשְׁבִּיעַ
 אֶת מִי יִרְגִיעַ
 וְעַל מָה יִתְפַּלֵּל עַד סֵתוֹ.

זֶה בְּזוֹ נְבִיט
 וְנִתְמָה שְׁנִית
 אִם רָאִינוּ נְכוֹנָה.
 לְפַעְמִים אָנִי
 לְפַעְמִים אַתָּה
 כֹּה זְקוּקִים לְנַחְמָה.

וּלְכֹאזְרָה עֶסְקֵנוּ בְּשָׁלְנוּ
 רַק בְּשָׁלְנוּ
 בְּלִי לְבַקֵּשׁ גְּדוּלוֹת וּנְצוּרוֹת.
 שְׁלֹוּה מוּפְרָת
 וּכְבֹר אַחֲרָת.
 וְאִין טַעַם לְכִסּוֹת
 כִּי בַפֶּתַח נִכְנָסוֹת
 הַתְּמוּרוֹת.

מִי שֶׁצָּמָא לְכָל מַחְוָה שֶׁל חֶסֶד
 אֶזְנוֹ תוֹפֶסֶת
 אִידֵּךְ הִקְרִיאוֹת חוֹצוֹת אֶת הֶרְחוּב,
 שׁוֹאֵל עַדִּין
 שׁוֹאֵל מֵאִין
 כּוֹ מֵאִין כּוֹחוֹת לְשֹׂאֵב.

זֶה בְּזוֹ נְבִיט
 וְנִתְמָה שְׁנִית
 אִם רָאִינוּ נְכוֹנָה.
 לְפַעְמִים אָנִי
 לְפַעְמִים אַתָּה
 כֹּה זְקוּקִים לְנַחְמָה.

מזה 30 ימים ולילות מאות נפשות נתונות במצב סכנה בידי אויבינו.
לא נשקוט עד שישובו בשלום לביתם.

.....
(הנחיה)

ואין לך מצוה רבה כמו פדיון שבויים:
שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים, ובכלל הערמים; ועומד בסכנת נפשות.
והמעלים עיניו מפדיונו-- הרי זה עובר
על "לא תאמץ את-לבבך, ולא תקפץ את-ידיך" (דברים טו, ז),
ועל "לא תעמד על-דם רעד" (ויקרא יט, טז) ...
ועל "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח) ...
ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים.

.....
(קריינות)

רמב"ם (הלכות מתנות עניים, פרק ח, הלכה י)

בוא בשלום

מילים: רחל שפירא, לחן: נורית הירש

בוא בשלום ..

כוכבים ישבצו את האפק
 הירח ישלים מחסורו.
 אחותנו תפגש בטלה האובד,
 בעדנה תלטף צמרו.

בוא בשלום, החרשה מזכירה,
 בטרם חלקה אחרונה תזרע
 ובטרם יוגף חלון –
 אנא, שוב אלינו בשלום.

בוא בשלום, נפתחות חצרות,
 ערכנו שלחו והדלקנו גרות,
 ובטרם יוגף חלון –
 אנא, שוב אלינו בשלום.

צפרי הצפון כבר הגיעו,
 מתערבל האבק בגבעות.
 אחותנו הרוח עברה בדרכים
 ואנחנו צמאים לאות.

בוא בשלום, החרשה מזכירה,
 בטרם חלקה אחרונה תזרע
 ובטרם יוגף חלון –
 אנא, שוב אלינו בשלום.

בוא בשלום, נפתחות חצרות,
 ערכנו שלחו והדלקנו גרות,
 ובטרם יושר מזמור
 נחכה לד שתחזר.

מתרפק האזוב על האבן
 כתינוק על אמו היחידה.
 אחותנו הרוח עברה בשדות
 והגשם בכף ידה.

עם סיום האזכרה, אנו מבקשים לשאוב כוחות מדורות העבר שקמו מהאפר ונבנו מחדש. בשנת 1950, לאחר מלחמת העצמאות, חגג קיבוץ בארי לראשונה את חג הפסח בנקודת הקבע שלו. הגדת הפסח של אותו החג הסתיימה בשורות הבאות:

(הנחיה)

**דוּמָם אָךְ לֹא רוּגְעִים נִקְשִׁיב לְהִדִּי הַקְּרִבּוֹת הַנְּטוּשִׁים אִי-שָׁם עַל פְּנֵי תֵּבֵל. בְּצִיפֵּיהַ
חֲרָדָה נַעְרוֹג לְיוֹם בּוֹ נִיתַן אֶת יְדִינוֹ לַמֶּאֱמָץ הַשְּׁחֲרוּר הַגָּדוֹל, לְבָנוֹת עוֹלָם חֲדָשׁ עָלֵי
חֲרִבּוֹת. יוֹם זֶה כִּי יָבוֹא, וְהָיָה מִפְּעֻלֵינוּ הַזְעִיר פֶּה בְּנִקּוּדֵינוּ הַנִּידָחַת, נִדְבָר לְגַאֲלַת
הָעָם וְהָעוֹלָם.**

זמן שבור | יחזקאל רחמים

(קריינות)

וְעַכְשָׁו זְמַן שְׁבוּר
וּבְרוּר שְׁמֵכָאן חֲבִיבִים
לְחֶשֶׁב נְשִׁימוֹת.

גַּם עַץ נַעֲקָר,
שָׁרְשָׁיו מְגֻשָּׁשִׁים
בֵּין סְדָקֵי אֲבָנִים,
נִמְתָּחִים
לִינוֹק לַחוֹת
קְלוּשָׁה
מְרַגֵּב אֲדָמָה,
לְשָׂאב
אֶל קֶרֶבֶם
כֹּל מָה שְׁמוּכָן לְהַגִּיר
בְּשַׁעַה שְׁכִזְאוֹת,
רְסִיסִים שֶׁל תְּקוּוּהָ
עֲמוּמָה,
אוֹ אֶפְלוֹ
שִׁירֵי נַחְמָה.

לשירת התקווה הקהלה יעמוד.

(הנחיה)

התקווה

מילים: נפתלי הרץ אימבר

כֹּל עוֹד בְּלִבְבֵנוּ פְּנִימָה
נֶפֶשׁ יְהוּדֵי הוֹמָיָה,
וּלְפָאֲתֵי מְזָרְחָה, קְדִימָה,
עֵין לְצִיּוֹן צוֹפִיָּה

עוֹד לֹא אֲבָדָה תְּקוּוֹתֵנוּ,
הַתְּקוּוֹה בֵּת שְׁנוֹת אֲלֵפִים,
לְהִיּוֹת עִם חֶפְשֵׁי בְּאֲרָצֵנוּ,
אֶרֶץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

היערכות לטקס

הכנות מוקדמות

1. בחירת מנחה לטקס וחלוקה מקדימה של קטעי הקריאה למספר קריינים.ות.
2. ניתן להקריין או לחלק לציבור עותקים מודפסים של השירים.
3. להניח מראש שבעה נרות על הבמה ולהדליקם לקראת הטקס.
4. הכנה וחלוקה של סרטים צהובים כצמיד או על הדש.
5. ניתן להחליף את העדויות המוצעות בעדויות מהמעגלים הקרובים של משתתפי.ות הטקס.

פתיחת הטקס

בפתיחה הציבור יעמוד להורדת הדגל לחצי התורן ולהקראת היזכור.

הזכרת השמות

1. לאסוף מהמשתתפים.ות מראש את שמות ההרוגים מקרב משפחתם ומכריהם הקרובים.
2. ניתן לשתף את הציבור בהקראת השמות.

